

Till Kulturdepartementet

Remissyttrande över betänkande SOU 2023:68 Aivan ko meitä ei olis ollukhaan/Som om vi aldrig funnits – exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset

(dnr Ku 2023/01197)

Inledning

Föreningen Norden Norrbotten, FNN, har getts tillfälle att lämna remissyttrande till slutbetänkandet *Aivan ko meitä ei olis ollukhaan/Som om vi aldrig funnits – exkludering och assimilering av tornedalingar, kväner och lantalaiset*.

Föreningen Norden Norrbotten har som ändamål att på regional nivå främja och stärka det nordiska och internationella samarbetet mellan medlemmar, organisationer, landstingskommuner, kommunförbund, region, myndigheter och företag. Verksamheten bedrivs självständigt utifrån de gemensamma principerna som gäller för det nordiska sam- och vänskapsarbetet inom Föreningarna Nordens Förbund och Norden, svensk förening för nordiskt samarbete.

Övergripande synpunkter

FNN är positiv till slutbetänkandets innehåll och förslag. FNN delar betänkandets uppfattning att de historiska kränkningar som begåtts mot minoriteten behöver erkännas och att den skada som har uppstått till följd av assimileringspolitikerna måste repareras.

FNN är av åsikten att slutbetänkandet är genomarbetat och en värdefull kunskaps- och informationskälla om och för tornedalingar, kväner och lantalaiset samt majoritetsbefolkningen.

Betänkandets förslag och rekommendationer kräver skyndsam hantering av regeringen och skall genomföras utan dröjsmål.

FNN vill understryka att detta slutbetänkande inte ska betraktas som en traditionell utredning utan ett historiskt dokument från Sveriges första sannings- och försoningskommission. Det är nu det riktiga arbetet påbörjas, att uppnå försoning.

Synpunkter på förslagen i betänkandet.

FNN ställer sig bakom kommissionens förslag (14.2) om att regeringen bör ta på sig ansvaret för en fortsatt sammanhållen försoningsprocess i nära samråd med minoriteten, myndigheter och andra berörda aktörer.

FNN vill understryka vikten av skyndsamt förfarande när det gäller förslagen (14.3 och 14.4) om att regeringen utan dröjsmål bör erkänna de kränkningar som har begåtts mot minoriteten samt att inleda en dialog med minoriteten om förutsättningarna och formerna för en offentlig ursäkt. Detta mot bakgrund av att många av de som drabbats av kränkningar är äldre och med respekt för att dessa personers behov och önskemål särskilt ska beaktas.

FNN tillstyrker förslaget (14.5, 14.5.4) om att det fortsatta arbetet ska konkretiseras i en handlingsplan. Minoriteten måste ges inflytande över regeringens fortsatta arbete för försoning och upprättelse samt att handlingsplanen endast ska röra åtgärder som specifikt berör denna minoritet.

Erkännandet av endast tornedalingar som en nationell minoritet osynliggör kväner och lantalaiset som en del av minoriteten. Under kommissionens arbete har det framkommit att de som identifierar sig som kväner och lantalaiset upplever att de exkluderas genom att minoriteten benämns tornedalingar. FNN ställer sig positiv till utredningens förslag (14.6.2) om att regeringen bör erkänna samtliga tre grupper som en nationell minoritet, dvs förutom tornedalingar även kväner och lantalaiset.

FNN ställer sig positiv till utredningens förslag (14.6.3) om att regeringen i nära samråd med minoriteten bör utreda hur det planerade museet för tornedalingar, kväner och lantalaiset kan stödjas finansiellt och på annat sätt. FNN har erfarenhet av detta arbete och delger gärna kunskap.

FNN ställer sig positiv till förslaget (14.6.4) om att regeringen i nära samråd med minoriteten bör utreda hur det planerade informationscentret kan stödjas finansiellt och på annat sätt. FNN har erfarenhet av detta arbete och delger gärna kunskap.

FNN delar betänkandets bild (14.6.6) av ökade resurser och statsbidrag till minoritetsorganisationer. Civilsamhället är kunskapsbärande.

Förslaget (14.6.8) om forskningssatsning av minoritetens historia, språk och kultur skulle FNN med fördel se att Vetenskapsrådet även belyser jämställdhetsperspektivet. FNN vill också göra ett tillägg. Ansvarigt lärosäte för minoritetsspråket meänkieli är Umeå universitet. På samma sätt bör det även finnas ett ansvarigt lärosäte för vidare forskning om minoriteten. Rekommendationen är att Luleå tekniska universitet erhåller ett sådant uppdrag av regeringen med erforderliga resurser. Luleå tekniska universitet har även en annan fördel då universitetet ingår i nätverket The Arctic Five.



Förslagen som rör språkutveckling och revitalisering (14.7.1, 14.7.3, 14.8.1-14.8.4) ses även de som viktiga och FNN ställer sig bakom dessa förslag.

Förslaget som berör stärkt nordiskt samarbete (14.9.1) tillstyrks av FNN. Det är viktigt att lyfta fram språkgemenskapen i Norden. Tornedalingar, kväner och lantalaiset bor inte endast i Sverige. Meänkielis närmaste släktspråk är kvänska och finska. Ett stärkt nordiskt samarbete kommer att stärka revitaliseringen av meänkieli.

FNN stödjer utredningens bedömning att förslagen (14.10.1-14.10.2) i nära samråd med minoriteten behöver utredas.

Förslaget om att tillsätta en utredning i syfte att utreda minoritetens status som urfolk (14.10.3) stöds av FNN då den meänkielitalande minoriteten har en lång historia i norra Norden.

Angående uppmaningen till andra aktörer (14.11) har FNN inga synpunkter.

Remissyttrandet är berett av distriktsstyrelsen och Maja Mella, verksamhetsledare.

Luleå 2024-04-12

Linda Modig
Ordförande
Föreningen Norden Norrbotten